

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 431/2012-39

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 13. novembra 2013 v senáte zloženom z predsedu Juraja Horvátha a zo sudcov Sergeja Kohuta a Lajosa Mészárosa prerokoval prijatú sťažnosť S. M. a Bc. M. L., obe bytom K., právne zastúpených advokátkou JUDr. I. R., K., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 27 P 248/08 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 25 P 197/07) a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 27 P 248/08 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 25 P 197/07) p o r u š i l základné právo S. M. a Bc. M. L., aby sa ich vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. S. M. priznáva finančné zadost'učinenie v sume 1 500 € (slovom tisícpäťsto eur) a Bc. M. L. priznáva finančné zadost'učinenie v sume 1 000 € (slovom tisíc eur), ktoré je Okresný súd Košice II povinný vyplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. S. M. a Bc. M. L. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 776,40 € (slovom sedemstosedemdesiatšesť eur a štyridsať centov), ktorú je Okresný súd Košice II povinný vyplatiť na účet ich advokátky JUDr. I. R., K., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. II. ÚS 431/2012-17 z 11. októbra 2012 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie s'ťažnosť S. M. a Bc. M. L. (ďalej len „s'ťažovateľky“), ktorou namietali porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 27 P 248/08 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 25 P 197/07).

Z obsahu s'ťažnosti vyplynulo najmä, že „(...) Konanie o zvýšenie výživného pre s'ťažovateľku v 1. rade – v tom čase maloletú S. M. vedené na Okresnom súde Košice II pod sp. zn. 25P 197/2007 začalo na návrh s'ťažovateľky v 2. rade - jej matky Bc. M. L. zo dňa 18. 10. 2007 a do dnešného dňa toto konanie nie je právoplatne skončené. (...)

Sporná vec je súčasťou štandardnej agendy všeobecných súdov. Podľa názoru s'ťažovateľiek, z doposiaľ uvedených skutočností a citovaných ustanovení právnych predpisov nepochybne vyplýva, že v konaní vedenom na Okresnom súde Košice II pod

sp. zn. 27P/248/2008 (pôvodná sp. zn. 25P/197/2007), ktorého účastníkmi sú aj sťažovateľky, dochádza k prietahom.

Vec nemožno považovať za skutkovo ani za právne zložitú.

Naopak, ak ide o vec starostlivosti o maloleté dieťa, súd by mal k takému konaniu pristupovať s osobitnou vážnosťou a v konaní rozhodovať rýchlo a efektívne, lebo iba tak bude naplnená dôsledná starostlivosť o výchovu, zdravie, výživu a všestranný vývoj maloletého dieťaťa.

Sťažovateľka v 2. rade podala návrh na začatie konania 18. 10. 2007, keďže na strane jej dieťaťa došlo od posledného určenia výživného k zmene pomerov. Sťažovateľka v 1. rade S. M., v čase podania návrhu maloletá, začala v roku 2007 navštevovať strednú školu, počas konania o zvýšení výživného nadobudla plnoletosť, ukončila strednú školu a akademickým rokom 2011/2012 začala štúdium na vysokej škole.

Sťažovateľky sú presvedčené o tom, že konanie Okresného súdu Košice II nesmeruje k odstráneniu ich právnej neistoty, teda k právoplatnému skončeniu sporu, ale súd svojim postupom a rozhodnutiami naopak konanie nedôvodne predlžuje a oddaľuje tým poskytnutie právnej istoty rozhodnutej veci sťažovateľom. Neprimeraná dĺžka konania pritom nie je odôvodnená právnou, resp. faktickou zložitou veci alebo správaním sťažovateľiek. (...)

Sťažovateľky považujú za potrebné zdôrazniť, že k prietahom v konaní nemuselo dôjsť, keby nedošlo k nasledujúcim skutočnostiam:

Od vydania uznesenia Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 4NcC/57/2007-17 zo dňa 9. 11. 2007, ktorým rozhodol, že JUDr. M. J. nie je vylúčená z pojednávania a rozhodovania vo veci vedenej na Okresnom súde Košice II pod sp. zn. 25P/197/2007, Okresný súd Košice II urobil ďalší úkon, ktorým vyzval sťažovateľku v 2. rade, aby oznámila požadované skutočnosti, dňa 28. 4. 2008, teda až po uplynutí 5 mesiacov.

Navyše výzva Okresného súdu Košice II ani nebola opodstatnená, keďže skutočnosti, ktoré požadoval oznámiť, boli sťažovateľkou v 2. rade uvedené v návrhu zo dňa 18. 10. 2007.

Voči rozhodnutiu Okresného súdu Košice II vo veci sp. zn. 27P/248/2008 zo dňa 14. 1. 2009 podala sťažovateľka v 2. rade odvolanie osobne dňa 9. 2. 2009. Krajský súd v Košiciach uznesením sp. zn. 8CoP/84/2009-82 zo dňa 30. 6. 2009 rozhodol, že zrušuje

rozsudok sp. zn. 27P/248/2008 Okresného súdu Košice II zo dňa 14. 1. 2009 a vracia vec na ďalšie konanie s odôvodnením, že súd prvého stupňa, teda Okresný súd Košice II, vec nesprávne právne posúdil tým, že nedostatočne zohľadnil všetky zákonné kritéria pre určenie rozsahu vyživovacej povinnosti otca a rozhodol na základe nedostatočne zisteného skutkového stavu. Toto uznesenie bolo Okresnému súdu Košice II doručené dňa 10. 8. 2009. Okresný súd Košice II začal vo veci ďalej konať až 22. 2. 2010, teda 6 mesiacov od doručenia uznesenia Krajského súdu v Košiciach, a to výzvou sťažovateľky v 2. rade, aby predložila požadované doklady vo výzve obsiahnuté. Pojednávanie vo veci, na ktorom nebolo meritórne rozhodnuté, sa konalo dňa 20. 10. 2010, teda 1 rok a 2 mesiace po tom, čo bolo súdu doručené uznesenie Krajského súdu v Košiciach o zrušení rozsudku Okresného súdu Košice II.

Na základe vyššie spomenutého odôvodnenia rozhodnutia Krajského súdu v Košiciach o odvolaní treba podotknúť, že čas potrebný na odvolacie konanie, o ktorý sa konanie vo veci samej predĺžilo, treba pričítať na ťarchu Okresného súdu Košice II.

Okresný súd Košice II rozhodol vo veci sp. zn. 27P/248/2008 dňa 3. 5. 2011. Otec maloletej v zákonnej lehote podal odvolanie proti rozsudku zo dňa 3. 5. 2011. Rozsudok Okresného súdu Košice II sp. zn. 27P/248/2008 zo dňa 3. 5. 2011 bol v ďalšom období ešte dvakrát opravným uznesením opravený. Opravným uznesením Okresného súdu Košice II zo dňa 24. 6. 2011 bol rozsudok Okresného súdu Košice II zo dňa 3. 5. 2011 prvýkrát opravený vo výroku a opravným uznesením zo dňa 9. 8. 2011 bol vyššie spomenutý rozsudok opravený v záhlaví a v poučení. Ako však vyplýva z odôvodnenia uznesenia Krajského súdu v Košiciach zo dňa 28. 3. 2012, odvolací súd zistil, že vo veci nie sú splnené podmienky odvolacieho konania, pretože písomné vyhotovenie výroku rozsudku v znení opravného uznesenia zo dňa 26. 4. 2011 sa nezhoduje s výrokom tak, ako bol vyhlásený na pojednávaní konanom dňa 3. 5. 2011, Okresný súd Košice II svojim postupom spôsobil, že v konaní o zvýšenie výživného maloletého dieťaťa nie je odo dňa 18. 10. 2007, kedy bol podaný návrh sťažovateľkou v 2. rade, právoplatne rozhodnuté.

Z ďalšieho priebehu konania po vyhlásení rozsudku Okresným súdom Košice II dňa 3. 5. 2011 vyplýva, že hoci prešiel takmer rok od vyhlásenia rozsudku, Krajský súd v Košiciach nemôže o odvolaní rozhodnúť z dôvodu opakovaných pochybení súdu prvého stupňa pri vyhotovovaní rozsudku.

Opakujúce sa opravné uznesenia Okresného súdu Košice II, možno hodnotiť ako neobvyklú nesústredenosť súdu.

Zároveň sťažovateľky zdôrazňujú, že v konaní o výživné maloletého dieťaťa by aj podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva mala byť venovaná osobitná pozornosť.

Konanie vedené na Okresnom súde Košice II pod sp. zn. 27P/248/2008 však prebieha už takmer 5 rokov. Z pôvodne maloletej S. M., ktorá v čase návrhu nastúpila na strednú školu, a preto jej matka pre zmenu pomerov maloletej navrhla zvýšenie výživného, je v čase podania sťažnosti už plnoletá študentka vysokej školy so zvýšenými životnými nákladmi, ktorá navyše trpí vážnym ochorením dýchacích ciest. (...)

Sťažovateľky považujú za primerané, aby im bolo v tejto veci priznané finančné zadosťučinenie. (...)

Predmetom konania je zvýšenie výživného pre sťažovateľku v 1. rade, ktoré je potrebné na zabezpečenie jej nevyhnutných životných potrieb. Pre matku sťažovateľky v 1. rade - sťažovateľku v 2. rade je právoplatné rozhodnutie o predmete tohto konania bytostne dôležité, keďže v čase podania návrhu bola zákonnou zástupkyňou vtedy maloletej sťažovateľky v 1. rade, ktorej nevyhnutné životné potreby zabezpečuje doteraz.

S prihliadnutím na to, že to bol práve okresný súd, orgán, ktorého úlohou je ochrana zákonnosti a zmyslom činnosti, ktorého je postupovať v súdnom konaní tak, aby ochrana práv bola rýchla a účinná, je dôsledok - pocit márnosti, snahy dovolať sa spravodlivosti, ktorý sťažovateľky nezvratne nadobudli, neospravedlniteľný.

Vzhľadom na tie skutočnosti, že v predmetnej veci okresný súd nevykonával úkony dostatočne efektívne, smerujúcich ich k rozhodnutiu vo veci samej, ako aj na celkovú dĺžku konania okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 27P/248/2008, berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu, význam uplatňovaných práv a nárokov sťažovateľiek, ako aj skutočnosť, že toto konanie nie je doposiaľ právoplatne skončené, sťažovateľka v 1. rade považuje za primerané, aby jej bolo priznané finančné zadosťučinenie vo výške 5.000,- Eur a sťažovateľka v 2. rade považuje za primerané, aby jej bolo priznané finančné zadosťučinenie vo výške 4.000,- Eur.“.

Vzhľadom na uvedené podstatné skutočnosti sťažovateľky navrhli, aby ústavný súd o ich sťažnosti nálezom takto rozhodol:

„Právo sťažovateľiek

- na prejednanie veci bez zbytočných prietahov zakotvené v článku 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, a

- právo na prerokovanie veci v primeranej lehote zakotvené v čl. 6 ods. 1 prvá veta Dohovoru,

bolo postupom Okresného súdu Košice II vo veci sp. zn. 27P/248/2008 porušené.

Ústavný súd Slovenskej republiky prikazuje, aby Okresný súd Košice II konal vo veci vedenej na Okresnom súde Košice II pod sp. zn. 27P/248/2008 bez prietahov.

Ústavný súd Slovenskej republiky zakazuje Okresnému súdu Košice II pokračovať v porušovaní namietaných práv sťažovateľiek.

Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva sťažovateľkám finančné zadostučinenie a to:

- sťažovateľke v 1. rade vo výške 5.000,- Eur,

- sťažovateľke v 2. rade vo výške 4.000,- Eur.

Odporca je povinný nahradiť sťažovateľkám všetky trovy tohto konania.“

2. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: okresný súd, zastúpený jeho predsedom, listom sp. zn. 1SprV 611/2012 z 24. októbra 2012 a právna zástupkyňa sťažovateľiek stanoviskom k uvedenému vyjadreniu okresného súdu z 19. novembra 2012.

2.1 Predseda okresného súdu popísal chronológiu úkonov vykonaných súdom v danej veci a dodal tieto relevantné skutočnosti:

„(...) - návrh na zvýšenie výživného bol na tunajšom súde podaný dňa 18. 10. 2007 a pridelený do súdneho oddelenia sudkyne JUDr. M. J.

- dňa 19. 10. 2007 vzniesla navrhovateľka námietku zaujatosti proti zákonnej sudkyňi, preto bol spis dňa 31. 10. 2007 predložený na rozhodnutie o uplatnenej námietke spolu s vyjadrením namietanej sudkyne na rozhodnutie Krajskému súdu v Košiciach, z ktorého bol vrátený 23. 11. 2007 s rozhodnutím o nevyklúčení zákonnej sudkyne z prejednávania a rozhodovania predmetnej veci.

- dňa 26. 11. 2007 bol daný pokyn pre doručenie uznesenia odvolacieho súdu účastníkom konania. Keďže doručovanie odporcovi bolo bez pozitívneho výsledku, bol dňa 28. 12. 2007 zisťovaný jeho pobyt cestou Registra obyvateľov v Banskej Bystrici.

- po oznámení novej adresy dňa 12. 3. 2008 bol 14. 3. 2008 daný pokyn pre opakované doručenie zásielky. Ani na tejto adrese si odporca zásielku neprevzal.

- dňa 28. 4. 2008 bola navrhovateľka vyzvaná na oznámenie adresy, kde sa odporca zdržiava. Navrhovateľka reagovala na výzvu 7. 5. 2008.

- dňa 14. 5. 2008 bol daný pokyn na doručenie zásielky na oznámenú adresu.

- prípisom zo dňa 2. 6. 2008 bol spis postúpený Okresnému súdu v Spišskej Novej Vsi ako súdu miestne príslušnému.

- uznesením zo dňa 15. 8. 2008, ktoré nadobudlo právoplatnosť dňa 25. 9. 2008, Okresný súd v Spišskej Novej Vsi preniesol svoju príslušnosť na tunajší súd a tunajšiemu súdu spis doručil 6. 10. 2008.

- dňa 24. 11. 2008 bol v konaní ustanovený kolízny opatrovník, opis návrhu bol doručený na vyjadrenie odporcovi, kolízny opatrovník bol požiadaný o prešetrenie pomerov a bol daný pokyn pre zistenie príjmu odporcu.

- dňa 8. 12. 2008 bol určený termín pojednávania na deň 14. 1. 2009.

- na uvedenom pojednávaní bolo vo veci rozhodnuté.

- dňa 9. 2. 2009 podala sťažovateľka proti rozsudku zo dňa 14. 1. 2009 odvolanie, ktoré bolo v deň jeho podania doručené na vyjadrenie právnej zástupkyňi odporcu a kolíznemu opatrovníkovi, ktorý svoje vyjadrenie doručil 25. 2. 2009. Odporca sa k odvolaniu nevyjadril.

- dňa 18. 3. 2009 bol spis predložený na rozhodnutie Krajskému súdu v Košiciach, na ktorom sa nachádzal do 10. 8. 2009, kedy bol vrátený s rozhodnutím, ktorým bol rozsudok zrušený a vec vrátená na ďalšie konanie.

- dňa 28. 9. 2009 bola právna zástupkyňa odporcu vyzvaná na doplnenie dokazovania v zmysle zrušujúceho uznesenia odvolacieho súdu.

- dňa 23. 10. 2009 bol odporca vyzvaný na predloženie listinného dokladu, ktorý súdu doručil 20. 11. 2009.

- dňa 27. 11. 2009 bol urobený dotaz na S. p. v K. a zamestnávateľa navrhovateľky.

- žiadané správy boli súdu doručené v priebehu mesiaca december 2009.

- dňa 1. 2. 2010 dala konajúca sudkyňa pokyn na zaslanie výziev navrhovateľke, odporcovi a zamestnávateľom oboch účastníkov konania.

- žiadané správy boli súdu doručené v priebehu mesiaca marec 2010.

- v septembri 2010 bolo určené pojednávanie na 20. 10. 2010; pojednávanie sa uskutočnilo a bolo odročené na neurčito.

- dňa 1. 12. 2010 bola vec pridelená do súdneho oddelenia sudkyne Mgr. J. K. v súlade s Rozvrhom práce tunajšieho súdu pre kalendárny rok 2010 z dôvodu odchodu pôvodne konajúcej zákonnej sudkyne JUDr. M. J. do starobného dôchodku.

- dňa 19. 2. 2011 bol vo veci určený termín pojednávania na deň 29. 3. 2011.

- pojednávanie sa uskutočnilo a bolo odročené na 3. 5. 2011, kedy bolo vo veci rozhodnuté.

- dňa 25. 5. 2011 podal odporca proti rozsudku odvolanie, ktoré bolo 26. 5. 2011 zaslané na vyjadrenie navrhovateľke.

- navrhovateľka svoje vyjadrenie doručila súdu 20. 6. 2011.

- dňa 24. 6. 2011 bolo vo veci vydané opravné uznesenie, ktorým bola opravená spisová značka rozsudku Okresného súdu Spišská Nová Ves. Uznesenie nadobudlo právoplatnosť 29. 9. 2011.

- dňa 9. 8. 2011 bolo vydané opravné uznesenie, ktorým bolo opravené priezvisko navrhovateľky, krstné meno právnej zástupkyne odporcu a poučenie. Uznesenie nadobudlo právoplatnosť 29. 9. 2011.

- dňa 5. 10. 2011 bol spis predložený na rozhodnutie Krajskému súdu v Košiciach, ktorý spis vrátil tunajšiemu súdu ako predčasne predložený dňa 29. 3. 2012 na odstránenie nedostatkov v príslušných častiach predložených rozhodnutí.

- v zmysle pokynov odvolacieho súdu bolo 19. 4. 2012 vydané uznesenie, ktoré nadobudlo právoplatnosť 8. 6. 2012.

- spis bol opakovane predložený odvolaciemu súdu 12. 6. 2012, na ktorom sa nachádza nepretržité aj v súčasnosti.

Vzhľadom na vyššie uvedení chronológiu vo veci vykonaných úkonov možno konštatovať, že i napriek skutočnosti, že konanie nie je doposiaľ právoplatne skončené, okresný súd vykonával úkony a dvakrát vo veci rozhodol. Určité obdobie nečinnosti v roku 2010 bolo obdobím ojedinelej takejto nečinnosti a bolo spôsobené objektívnymi dôvodmi

spôsobenými dlhodobou, takmer celý kalendárny rok trvajúcou práceneschopnosťou jednej zo sudkýň rozhodujúcich v poručenskej agende, čo malo za následok enormnú zaťaženosť dvoch ďalších sudkýň rozhodujúcich v tejto agende. Ku koncu uvedeného kalendárneho roka navyše prestala vykonávať funkciu sudkyne ďalšia zo sudkýň na uvedenom úseku, čím muselo dôjsť k personálnemu presunu z inej agendy a prevzatiu všetkých nevybavených a nerozhodnutých spisov príslušného súdneho oddelenia. Napriek tejto skutočnosti podotýkam, že v priebehu krátkeho času po podaní sťažnosti štátnej správy súdu (3. 2. 2011) bol novou zákonnou sudkyňou vytýčený vo veci termín pojednávania (19. 2. 2011).

Podľa môjho názoru nemožno súhlasiť s tvrdením sťažovateľky, že čas potrebný na odvolacie konanie, o ktorý sa konanie vo veci samej predĺžilo, treba pričítať na ťarchu tunajšieho súdu. Obdobie, keď sa spis nachádza na odvolacom súde, nie je možné zo strany okresného súdu žiadnym spôsobom ovplyvniť ani určovať jeho rozsah.

S ohľadom na vyššie uvedené skutočnosti i v prípade konštatovania zbytočných prietahov zo strany ústavného súdu považujem sťažovateľkami požadované finančné zadosťučinenie za neprimerane vysoké.

Zároveň Vám oznamujem, že netrvám na tom, aby ústavný súd konal o veci samej na ústnom pojednávaní a súhlasím s upustením od neho.“

2.2 Právna zástupkyňa sťažovateľiek v reakcii na uvedené vyjadrenie predsedu okresného súdu zaujala toto stanovisko:

„(...) Vyjadrenie Okresného súdu Košice II obsahuje výpočet úkonov súdu v období od 10. 8. 2007 až do 12. 6. 2012.

Toto vyjadrenie však neobsahuje žiadnu argumentáciu o efektívnosti a primeranej dĺžke konania Okresného súdu Košice II. Z prehľadu procesných úkonov je zrejmé, že konanie bolo začaté dňa 18. 10. 2007, kedy sťažovateľka Bc. M. L. podala na Okresný súd Košice II návrh na zvýšenie výživného, pričom ani v súčasnosti, po viac ako 5 rokoch; nie je toto konanie právoplatne skončené.

Pre posúdenie primeranosti dĺžky konania a zbytočných prietahov v ňom spôsobených Okresným súdom Košice II nie je podstatné to, koľko pojednávaní súd vykonal, ani to, koľko úkonov urobil, ale efektívnosť týchto úkonov, teda spôsobilosť viesť k čo

najrýchlejšiemu právoplatnému rozhodnutiu vo veci samej tak, ako to vyplýva z ustanovenia § 6 O. s. p.

Sťažovateľky namietajú neprimeranú celkovú dĺžku konania, ktoré ani po viac ako 5 rokoch nie je právoplatne skončené. Sťažovateľka v I. rade S. M. bola v čase podania návrhu na zvýšenie výživného študentkou 1. ročníka strednej školy, v súčasnosti je už študentkou 2. ročníka vysokej školy, teda dospelou osobou.

Zmyslom konania o zvýšenie výživného je s osobitnou pozornosťou postupovať a rozhodnúť rýchlo a efektívne, aby mohla byť zabezpečená všestranná starostlivosť o výchovu, zdravie, výživu a vývoj maloletého dieťaťa. Určite nie je zmyslom konania o zvýšenie výživného neprimerané dlhé konanie a rozhodovanie súdu o tak zásadnej otázke ovplyvňujúcej budúcnosť maloletého dieťaťa.

Dôvody uvádzané vo vyjadrení Okresného súdu Košice II sú irelevantné, keďže tieto dôvody nespôsobili sťažovateľky, ani nespočívajú v skutkovej alebo právnej zložitosti veci, ale všetky tieto dôvody sú na strane Okresného súdu Košice II, spočívajú v organizácii práce na tomto súde a nesprávnych rozhodnutiach, ktoré boli viackrát zrušené odvolacím súdom.

Za jednotlivé obdobia nečinnosti, ako aj celkovú neprimeranú dĺžku konania tak zodpovedá Okresný súd Košice II, ktorý sústavne nesprávne postupoval vo veci, a preto celkovú neprimeranú dĺžku konania presahujúcu 5 rokov je potrebné pričítať Okresnému súdu Košice II. (...)

Sťažovateľky sú presvedčené o tom, že konanie Okresného súdu Košice II nesmeruje k odstráneniu ich právnej neistoty, teda k právoplatnému skončeniu konania, ale súd svojím postupom a rozhodnutiami naopak konanie nedôvodne predlžuje a oddaľuje tým poskytnutie právnej istoty rozhodnutej veci sťažovateľkám.

Zároveň oznamujem Ústavnému súdu SR, že sťažovateľky netrávajú na tom, aby sa v predmetnej veci konalo ústne pojednávanie.“

3. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti došiel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie vo veci namietaného porušenia základného práva

na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

4. Pokiaľ ide o chronológiu úkonov okresného súdu v napadnutom konaní, ktoré popísal predseda okresného súdu v bode I/2.1 tohto nálezu, rovnaké relevantné skutočnosti zistil aj ústavný súd z obsahu súvisiaceho spisu, preto opomenul duplicitné opísanie týchto úkonov, keďže skutkové okolnosti danej veci sa spornými nestali. Treba však dodať, že rozsudkom Krajského súdu v Košiciach č. k. 8 CoP 241/2012-241 z 30. januára 2013 bolo napadnuté rozhodnutie okresného súdu napokon potvrdené.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. (...)

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 27 P 248/08 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 25 P 197/07) došlo k porušeniu základného práva sťažovateľiek na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a ich práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov(...)

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná(...)

Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03).

Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných s'ťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (a rovnako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. I. ÚS 41/02).

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre s'ťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že posudzovanú vec ani po právnej stránke, ale ani po stránke skutkovej nemožno označiť za zložitú, pričom ide o vec, ktorá má mimoriadny význam najmä z hľadiska zabezpečenia základných životných potrieb v čase podania návrhu ešte maloletej sťažovateľky a jej sociálneho štandardu. Napokon ani predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení konkrétne nenamietal zložitost' napadnutej veci.

2. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľiek v preskúvanom konaní, ústavný súd nezistil žiadnu okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na ich ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v predmetnom konaní k zbytočným priet'ahom.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej veci a predovšetkým poukazuje na to, že trvanie napadnutého konania už aj vzhľadom na jeho povahu (zvýšenie výživného) viac ako päť rokov je samo osebe neprimerané.

Okrem uvedeného priebeh napadnutého konania je poznačený jednak opakovanými obdobiami nečinnosti okresného súdu, ale aj jeho nesústredeným a neefektívnym postupom.

Ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou tiež pripomína, že nielen nečinnosť, ale aj nesprávna a neefektívna (nesústredená) činnosť všeobecného súdu môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov (napr. IV. ÚS 22/02, III. ÚS 103/09).

Ústavný súd ďalej konštatuje, že okresný súd nepreukázal vo veci relevantnú a efektívnu procesnú činnosť v období od 2. júna 2008 do 6. októbra 2008 (štyri mesiace), keď spis postúpil inému súdu, pričom neskôr rešpektoval, že toto postúpenie nebolo opodstatnené. Okrem toho okresný súd bol v predmetnej veci opakovane bez akýchkoľvek dôvodov nečinný od marca 2010 do septembra 2010 (päť mesiacov), od 20. októbra 2010 do 19. februára 2011 (štyri mesiace), od 20. júna 2011 do 5. októbra 2011 (tri mesiace) a od 29. marca 2012 do 12. júna 2012 (tri mesiace). Okresný súd teda minimálne počas poldruha roka vo veci nevykonával žiadne úkony smerujúce k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľky počas napadnutého súdneho konania nachádzali, čo je základným účelom práva zaručeného v citovaných článkoch ústavy a dohovoru (pozri napr. I. ÚS 41/02). K uvedenej nečinnosti alebo nesústredenej činnosti, a teda k zbytočným priet'ahom pritom

nedošlo v dôsledku zložitosti veci ani správania účastníkov, ale výlučne v dôsledku postupu súdu. Obranu predsedu okresného súdu, ktorý poukázal na „*dlhodobú práceneschopnosť*“ zákonnej sudkyne a „*enormnú záťažnosť dvoch ďalších sudkýň rozhodujúcich v tejto agende*“, už ani vzhľadom na povahu veci nebolo možné akceptovať. Ústavný súd už v podobných súvislostiach viackrát vyslovil (pozri napr. I. ÚS 23/03 a v ňom citovanú predchádzajúcu judikatúru ústavného súdu), že podobné objektívne prekážajúce okolnosti, nedostatočné personálne obsadenie súdu a nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohli len dočasne ospravedlniť vzniknuté prietahy, a to len v tom prípade, ak sa na ten účel prijali včas adekvátne opatrenia. Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie veci, a teda vykonanie spravodlivosti bez zbytočných prietahov. I keď nie všetky nástroje na vyriešenie tzv. objektívnych okolností sa nachádzajú v dispozičnej sfére vedenia súdu či konajúceho sudcu, nemožno systémové nedostatky v oblasti výkonu spravodlivosti pripisovať na ťarchu účastníkov súdneho konania a mieru ochrany ich práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy oslabiť poukázaním na dlhodobo obmedzené personálne kapacity príslušných súdov (pozri napr. I. ÚS 119/03). Okrem uvedeného ústavný súd opakovane zdôraznil, že pri posudzovaní toho, či bolo porušené právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, posudzoval postup súdu, a nie to, či toto právo bolo porušené činnosťou (nečinnosťou) alebo postupom konkrétneho sudcu vybavujúceho danú vec. Preto pri posudzovaní odôvodnenosti sťažnosti nemožno prihliadnuť na skutočnosti označované ako objektívne vo vyjadrení predsedu okresného súdu v danej veci (I. ÚS 6/06).

Vzhľadom na uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľiek na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia v bode 1.

4. Vzhľadom na to, že 30. januára 2013 rozsudkom Krajského súdu v Košiciach č. k. 8 CoP 241/2012-241 bolo napadnuté rozhodnutie okresného súdu potvrdené, neprichádzalo do úvahy v okolnostiach danej veci rozhodnutie podľa § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde.

5. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľky požadovali priznať primerané finančné zadosťučinenie spolu vo výške 9 000 €, ktoré odôvodnili najmä tým, že „*Konanie vedené na Okresnom súde Košice II(...)* prebieha už takmer 5 rokov. Z pôvodne maloletej S. M., ktorá v čase návrhu nastúpila na strednú školu, a preto jej matka pre zmenu pomerov maloletej navrhla zvýšenie výživného, je v čase podania sťažnosti už plnoletá študentka vysokej školy so zvýšenými životnými nákladmi, ktorá navyše trpí vážnym ochorením dýchacích ciest.“.

Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľky. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať finančné zadosťučinenie S. M. v sume 1 500 € a Bc. M. L. v sume 1 000 € podľa citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde, prihliadol pritom na povahu veci, na zásadu spravodlivosti, na skutočnosť, že konanie bolo medzičasom právoplatne skončené, ako aj na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľiek.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia v bode 2.

6. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľkám vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátkou za tri úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a spísanie ústavnej sťažnosti z 27. apríla 2012 a písomné stanovisko k vyjadreniu okresného súdu z 19. novembra 2012).

Za tri úkony vykonané v roku 2012 patrí odmena v sume trikrát po 127,16 € a režijný paušál trikrát po 7,63 €, preto trovy právneho zastúpenia pre jednu sťažovateľku predstavujú sumu 404,37 €. Základná sadzba tarifnej odmeny bola znížená o 20 %, pretože išlo o spoločné úkony pri zastupovaní „dvoch alebo viacerých osôb“, t. j. na sumu 323,50 € v prípade jednej sťažovateľky. V prípade dvoch sťažovateľiek tvorí náhrada trov právnej služby advokátkou sumu 647 €, ku ktorej bolo treba pripočítať 20 % DPH, teda sumu 129,40 €, t. j. trovy právneho zastúpenia sťažovateľiek v zmysle § 1 ods. 3 a § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov predstavujú celkovú sumu 776,40 €.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd o uplatnených trovách konania sťažovateľiek rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto rozhodnutia.

7. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. novembra 2013